

Naqqiut

Taarserpaa: 18. oktober 2010

UKA 2010/81

Nassuiaat aluminiu pillugu suliniut maannakkumut misissuinerit naammassineqarsimasut aallaavingalugit, tassunga ilanngullugu Pilersaarusionermut atatillugu Avatangiisit Nalilersornerat (SMV).

(Inuussutissarsionermut Aatsitassarsionermullu Naalakkersuisoq)

Saqqummiussissut

Ukiut sisamat matuma siorna aalajangerpugut Kalaallit Nunaanni aluminiuliorfimmik pilersitsinissamut periarfissat misissorniarlugit. Pilersaarutaavoq eqqarsarluarnissamik piunasaqaateqarfiusoq aamma arlalissuarnik misissuinissamik piunasaqaateqarfiusoq. ”Kalaallit Nunaanni suliffissuaqarneq nukissiornermik atuiffiulluartoq pillugu nassuiaat” aprilimi 2007-mi saqqummiunneqarmalli nalunaarusiat arlallit saqqummiunneqarnikuupput. Nalunaarusiat tamarmik ataatsimoorutigaat, pilersaarutip kingunerisinnaasai paasiniarneqarmata – pitsaaqutit akorngutillu. Tamanna tulluarpoq, pilersaarut inuiaqatigiinnik annertuumik sunniuteqartussaammat.

Nassuiaammut uiggiullugu 2007-mi Pilersaarusionermut atatillugu Avatangiisit Nalilersuiffigineqarput (SMV). SMV-p misissorpai aluminiumik aatsitiviliornissamut atatillugu pissutsit attuumassuteqartut amerlasuut, soorlu peqqissuseq aamma nunap immikkoortuinik ineriartortitsineq, politikikkut pilersaarusionerni aalajangiisartunillu ingerlaavartumik atorqeartarnissaat siunertaralugu. Nassuiaat naammassisimalerpoq. Ataatsimoortumik isummernermi takuneqarsinnaavoq, sammisaqarfimmi ataatsimi immikkut ilisimasallit innersuussutigigaat, aluminiumik aatsitsivissaq massakkutut iluseqartillugu piviusunngortinneqassanngitsoq. Tassani pineqarput kulturikkut oqaluttuarisaanermut tunngasut itsarnitsat. Kalaallit Nunaanni Katersugaasivik Toqqorsivillu isumaqarpoq, Tasersiap eqqaani, erngup nukinga atorlugu nukissiorfiliornissamut atatillugu imermik ulinneqartussatut eqqarsaatigineqartumi, kulturikkut oqaluttuarisaanermut tunngasut itsarnitsat, eriagisariaqartut eqqissisimatinneqarlutillu. Pissutsit allat eqqarsaatigalugit sammisaqarfimmi immikkut ilisimasallit tungaanniit, erngup nukinga atorlugu nukissiorfiliorfissatut piukkunnartut marluk, Tasersiap aamma Tarsartuup Tasersua, unitsiinnarnissaannik inassutigisassatut pissutissaqartitsinngitsut.

Avatangiisitigut kingunerisassanik misissuinerit aalajangersimasut VVM-mi misissuinerimi nangeqqinneqassapput, pilersaarutip ataatsimoortup akuerineqarnissaanut tunngaviusussat.

2010-mi upernaakkut ataatsimiinnermi ”Kulturikkut kingornussat itsarnitsat eqqissisimatitaanissaat allatullu illersornissaat pillugu Inatsisartut inatsisissaat” Inatsisartut aalajangerpaat. Inatsimmi nutaami inuussutissarsionermi pilersaarutip ingerlateqqinnissaannut periarfissaqaannassoq, inuiaqatigiit ineriartoqqinneranni pingaaruteqarpata. Inatsimmi nutaami qitiuvoq, inuussutissarsionikkut pilersaarutininik ingerlatitseqqiinnarsinnaanngorneq, pineqartoq inuiaqatigiit ineriartornerannut annertuumik kingornussat sapinngisamik ataqqineqassat taamaattumillu ilisimasat katersorniarlugit kulturikkullu kingornussarsiat uppernarsaaserniarlugit iliutsinik pisariaqartinneqartunik aallartitsisoqartassoq.

Allatut oqaatigalugu inatsimmi eqqarsaatigisassat marluk akerleriittumik sammivillit oqimaaqatigiisinneqartariaqarput, tassalu kulturikkut eriaqisassanik eqqissisimatitsisariaqarneq aamma aningaasarsiornikkut ineriartornissamut eqqarsaatigisassat. Naalackersuisut oqimaaqatigiissaariunissaq ilisimaaraat. Kulturikkut kingornussarsiatta illersornissaat Naalackersuisut pingaartittorujussuaat. Taamaattumik erngup nukinga atorlugu innaallagissiorfiliornissap sananissaa sioqqullugu isumagisariaqarpoq pilersaarutip piviusunngortinnissaanut atatillugu kalluarneqartussanik nalunaarsuinissamut kiisalu kulturikkut oqaluttuarisaanermut tunngasunik assaanissamut tulluurtunik aningaasaliisoqarnissaa. Tamanna pilersaarutip ingerlateqqinnissaanut tunngaviusussaavoq.

Misissuinerpassuit nalunaarusiarpassuillu tunngavigalugit Naalackersuisut isumaqarput, aluminiuliorfissamut pilersaarutip ingerlatiinnarnissaanut pitsaasunik isumannaatsunillu misissuinerinik tunngavissaqarlutik, tamannalu inuiaqatigiinnut pingaarnertut soqutiginaateqartoq. Pilersaarut inuiaqatigiinni pitsaalluinnartumik sunnuteqalersinnaavoq. Paarlattuanilli Naalackersuisut aamma isumaqarput, inernerit isummaminnik takkukkunnangitsut. Aqutaani pingarutilinnik aalajangiisoqartartussaavoq pitsaasunik iluaqutissarsinissaq anguniarlugu, taamatullu aamma kingunissat akornugusiisinnaasut pinaveersimatinniarlugit.

Allatut oqaatigalugu: Suliassaq annertoq pingaarutilillu siunitsinniippoq, tamatumunngalu atatillugu Naalackersuisut kissaatigaat isumassarsioqatigiiffiusumik oqaloqatigiittoqarumaartoq soorlu ukiut kingulliit sisamat taamaassimasoq. Oqaloqatigiinnissaq tamanna piginnittussaaneq pillugu aalajangernissap tungaanut ingerlaannartoqanissaa qulakkeerniarlugu tunngavissaavoq pingaaruteqartoq, taamaalilluni pilersaarut pillugu inaarutaasumik isumaqatigiissuteqarnissat pillugit isumaqatiginniarnerit aallartinneqarsinnaassallutik.

Tamatumunnga atatillugu aluminiuliorfissatut pilersaarutip aningaasaqarnera aallarnisaanermi pingaaruteqarpoq, tamannalu Naalackersuisut aamma Alcoa-p misissuleruttorpaat. Pilersaarutip imminnut akilersinnaannissaanut sanaartornermilu aningaasartuutinut sinaakkutissatut piunasaqaataasussat apequtaapput, soorlu akissarsianut tunngasut teknikkikkullu piunasaqaatit, uagut inuiaqatigiittut sunik pissarsissutigisinnaaneripput eqqarsaatigalugu.

Taamaattumik sanaartornerup nalaani piunasaqaatissat nalilersornissaat pisariaqarpoq, pingaarumillu sulisorineqarallartussat eqqarsaatigalugit. Tamatumani qulakkiissallugu pingaaruteqarpoq inuiaqatigiit pilersaarummullu atatillugu soqutigisat tulluurtumik oqimaaqatigiissaarnissaat, tassunga ilanngullugit pilersaarummut tassunga sulisuugallartussatut atorneqartussanut atugassarititaasut suunersut piunasaqaatillu suut piunasaqaataasariaqartut. Taama ilisimasaqarneq anguneqareertariaqarpoq piginnittussaataaneq pillugu aalajagiinnginnitsinni.

Naalackersuisut Inatsisartunik oqaloqateqartarnerminnut uiggiullugu kiisalu misissuinerinik misissueqqissaarinernillu ingerlanneqarsimasunit ulloq manna tikillugu ilisimasat pigisarilersimasagut tunngavigalugit aluminiumimik pilersaarutip ingerlateqqinnissaa kissaatigaarput.

Aluminiuliorfissamut tunngatillugu alloriaqqinnissami pilersaarutit piviusorsiorlut pilersinneqassapput inuiaqatigiit soqutigisat pitsaanerpaamik qulakkeerumallugit. Naassuiaat matumani sakkussaavoq pingaarutilik, tassani tikkuarneqarmata unammilligassat ilaat, suliat kingulliit ersersissimasat. Ilisimasat nutaat aluminium pillugu pilersaarummut taamaallaat

atorneqassanngillat. Anguniagaavoq suliniummi ingerlanneqartumik inuiaqatigiit tamarmiusut sapinngisamik pitsaanerpaamik iluaquserneqarnissaat. Tamatumani nunap immikkoortuini ineriartortitsinissamut suliniut aallartinneqareersimasoq pingaaruteqassaaq, inuussutissarsiornitsinni ilinniartitaanermut tunngasut periarfissallu suliarineqarnerisa ataqatigiissaarnissaat eqqarsaatigalugit.

Inimi maani oqallinneq aluminium pillugu pilersaarutip ingerlateqqinnissaanut sinaakkutisseeqataassaaq. Ukioq 2011-mi pilersaarutip sanaartornerata nalaani sinaakkutissatut piumasaqaatit pillugit Naalakkersuisut oqallisissiamik Inatsisartunut saqqummiussillutik uterfigeqqissavaat. Suliaq tamanna pingaaruteqartoq aluminium pillugu pilersaarutip piviusunngortinnissaanut nunatta piumasaqaatissai 2012-mi aalajangivinnissamut qularnanngitsumik ilapittuutaaqataassaaq.

Tassaapput oqaatigiumasakka. Nassuiaat pillugu pissanganartumik oqallinnissaq Naalakkersuisut qilanaaraat.